

V. AZ ISTEN MEGISMERÉSÉRE ELVEZETŐ UTAK 2012. november 14.

Kedves Testvérek!

Az előző szerdán arról az Isten utáni vágyról gondolkodtunk, amelyet az ember a szíve mélyén hordoz. Most szeretnénk folytatni és elmélyíteni ezt a témát úgy, hogy veletek együtt röviden elgondolkodunk néhány úton, amelyek elvezetnek Isten megismerésére.

Isten megelőz minket

48. De szeretnék emlékeztetni arra, hogy Isten kezdeményezése megelőz minden emberi kezdeményezést, és a hozzá vezető úton is Ő az, aki megvilágosít, irányít és vezet bennünket, mindig tiszteletben tartva a szabadságunkat. Mindig Ő vezet be minket a maga belső világába azzal, hogy kinyilatkoztatja önmagát és ajándékozza a kegyelmet, hogy a hitben be tudjuk fogadni ezt a kinyilatkoztatást. Soha ne feledjük Szent Ágoston élményét: nem mi vesszük birtokba hosszas keresés után az Igazságot, hanem az Igazság keres és vesz birtokába minket.

Istenhez vezető utak és jelek

49. Ennek ellenére vannak utak, amelyek ki tudják tární az ember szívét Isten megismerésére; vannak jelek, amelyek Istenhez vezetnek. Kétségtelenül gyakori a veszélye annak, hogy a világi dolgok csillogása eltérít ezekről az utakról, vagy képtelenné tesz a jelek észrevételére. Isten azonban fáradhatatlanul keres bennünket, hűséges az emberhez, akit megteremtett és megváltott, állandóan közel van hozzánk, mert szeret bennünket. E bizonyosság kísérjen minket minden nap, akkor is, ha bizonyos elterjedt felfogások nehezebbé teszik, hogy az Egyház és a keresztény ember az evangélium örömét közölje minden teremtménnyel, és mindenkit elvezessen a Jézussal, a világ egyetlen Üdvözítőjével való találkozásra. De éppen ez a mi küldetésünk, az Egyház küldetése, és minden hívőnek örömmel kell megélnie, sajátjának érezve e küldetést úgy, hogy a létét valóban a hit élteti, a szeretet, Isten és a felebarát szolgálata határozza meg, és képes sugározni a reményt. E küldetés elsősorban abban az életszentségben ragyog fel, amelyre valamennyien meghívást kaptunk.

A megváltozott környezet

50. Tudjuk, hogy ma sem hiányoznak a gyakran alig értett, támadott és elutasított hitre nehezedő próbatétek és kifogások. Szent Péter mondta a híveinek: „*Legyetek mindig készen arra, hogy mindenkinek megfeleljetek, aki csak kérdezi, mi az alapja a szívetekben élő reményeteknek*” (1Pét 3,15). Régen itt, nyugaton a kereszténynek tartott társadalomban a hit volt az a környezet, amelyben mozogtak az emberek; az Istenhez tartozás és rá hivatkozás a nép nagyobb része számára a mindennapi élet része volt. Inkább annak kellett igazolnia hitetlenségét, aki nem hitt. A mi világunkban a helyzet megváltozott, s egyre inkább a hívőnek kell képesnek lennie arra, hogy számot adjon a hitéről. Boldog II. János Pál pápa *Fides et ratio*

enciklikájában kiemelte, hogy az elméleti és gyakorlati ateizmus kifinomult és fondorlatos formái korunkban mennyire próbára teszik a hitet (vö. 46–47. p.)

Az ateizmus megjelenése

51. A felvilágosodás óta a valláskritika intenzívebbé vált; a történelmet ateista rendszerek jelenléte is meghatározta, amelyekben Istent az emberi lélek merő kivetítésének, illúzióinak, az ilyen elidegenedésektől már meghamisított társadalom termékének tekintették. Végül az elmúlt évszázad a szekularizmus erős folyamatát ismerte meg, amely az ember feltétlen automóiájára épül, akit a valóság mércéjének és alkotójának tart, de megfosztja annak tudatától, hogy „Isten képére és hasonlatosságára” van teremtve.

A gyakorlati teizmus

52. A mi korunkban egy másik, a hit számára különösen veszedelmes jelenség mutatkozik: az ateizmusnak az a formája, amelyet „gyakorlati ateizmusként” határozhatunk meg, amelyben nem tagadják a hit igazságait vagy a vallásos szertartásokat, hanem egyszerűen a mindennapi élet számára jelentéktelennek, az élettől idegennek, haszontalannak tartják őket. Ezért gyakran felszínesen hisznek Istenben, s úgy élnek, „mintha Isten nem léteznék” (etsi Deus non daretur). Végeredményben ez az életfelfogás még rombolóbb lesz, mert közömbösségre vezet a hittel és az Istenkérdéssel szemben.

Az egydimenziós ember

53. Valójában az Istentől elkülönített ember horizontálisan egydimenzióssá válik, és éppen ez a csonkítás egyik alapvető oka azoknak a totalitárius rendszereknek, amelyeknek oly tragikus következményei lettek a múlt században, és azoknak az értékválságoknak, amelyeket ma látunk magunk körül. Ha elhomályosodik az Istenhez tartozás tudata, elsötétedik az etikai horizont is, hogy teret adjon a relativizmusnak és egy olyan kétértelmű szabadság-felfogásnak, amely ahelyett, hogy felszabadítaná, végül bálványokhoz bilincseli az embert.

A mai Prométeusz

54. A kísértések, amelyekkel Jézus nyilvános működésének kezdete előtt megküzdött a pusztában, jól megjelenítik azokat a „bálványokat”, amelyek elvarázsolják az embert, ha nem múlja felül önmagát. Ha az ember elveszíti Isten-központúságát, elvétí a maga igazi helyét, többé nem találja helyét a teremtett világban és a másokkal való kapcsolatában. Nem szűnt meg az, amit az antik bölcsesség Prométeusz-mítoszban fogalmazott meg: az ember úgy gondolja, hogy az élet és halál urává „istenné”, válhat.

A személyi méltóság alapja

55. Ilyen körülmények között a Krisztustól kapott parancshoz hűséges Egyház soha nem hagy fel azzal, hogy hirdesse az ember és rendeletetése igazságát. A II. Vatikáni Zsinat összefoglalóan így tanít erről: „Az emberi méltóság legmélyebb alapja az Istennel való közösségre szóló meghívás. Az ember kezdettől fogva párbeszédre

hivatott Istennel, ugyanis csak azért létezik, mert Isten szeretetből megteremtette és szeretetből létben tartja, s csak akkor élhet teljesen az igazság szerint, ha önként elismeri ezt a szeretetet, és rábízta magát a Teremtőjére." (Gaudium et spes 19.)

Az Istenhez vezető utak

56. Tehát milyen válaszokat kell adnia a hitnek „kedvesen és tisztelettel” (vö. 1Pét 3,15) az ateizmus, a szkepticizmus, a vertikális dimenzió iránti közömbösség kérdéseire, hogy korunk embere továbbra is föltehesse az Isten létezésére vonatkozó kérdést és végig járhassa azokat az utakat, amelyek elvezetnek Istenhez? Szeretnék szólni néhány útról, amelyek egyrészt a természetes gondolkodásból, másrészt a hit erejéből születnek. Ezeket az utakat nagyon tömören három szóban szeretném összefoglalni: a *világ*, az *ember*, a *hit*.

A világ mint Istenhez vezető út

57. Az első: a világ. Szent Ágostonnak, aki életében hosszasan kereste az Igazságot, s végül lebilincselte az Igazság, van egy híres és nagyon szép oldala, amelyen így ír: „Kérdezd a föld, a tenger, a ritka és mindenütt jelenlévő levegő szépségét; kérdezd az ég szépségét ..., kérdezz minden létezőt. Valamennyien ezt válaszolják neked: nézz csak és lássad, milyen szépek vagyunk. Szépségük olyan, mintha dicsérő himnuszuk volna. Mármost ezeket az annyira szép, de mulandó dolgokat ki alkotta, ha nem olyan valaki, aki maga a változhatatlan szépség?” (Sermo 241, 2: PL 38, 1134).

Észrevenni a Teremtőt

58. Úgy gondolom, hogy vissza kell nyernünk, és a mai emberrel vissza kell szereztenünk a képességet, hogy szemlélni tudjuk a teremtett világot, ennek szépségét és struktúráját (rendjét). A világ nem formátlan, izzó magma, hanem minél inkább megismerjük, s minél többet fedezünk fel csodálatos mechanizmusaiából, annál inkább észreveszünk egy tervet és látjuk, hogy létezik egy Teremtő Értelem. Albert Einstein mondta, hogy a természet törvényeiben „egy olyan felsőbbrendű értelem mutatkozik meg, amelyhez mérten az emberi rendezés és gondolkodás minden racionalitása csak abszolút jelentéktelen tükröződés” (Il Mondo come lo vedo io, Róma 2005). Az első út tehát, amely elvezet Isten felfedezéséhez, a teremtett világ figyelmes szemmel való szemlélése.

Az ember mint Istenhez vezető út

59. A második: az ember. Újra csak Szent Ágostonnak van egy híres mondása, amely szerint Isten közelebb van hozzám, mint én vagyok magamhoz (vö. Vallomások III, 6,11). Ebből fogalmazza meg a meghívást: „Ne menj ki magadból, térj be önmagadba; az ember bensőjében lakik az igazság” (De vera religione, 39, 72).

Ez egy újabb szempont, amelyet el tudunk veszíteni ebben a zajos és szétszóró világban, amelyben élünk: a képesség, hogy megálljunk, mélyen magunkba nézzünk, és meglássuk a végtelenre irányuló vágyat, amelyet magunkban hordozunk, amely arra készítet, hogy túllépjunk önmagunkon és eljussunk Valakihez, aki be tudja teljesíteni ezt a vágyat. A *Katolikus Egyház Katekizmusa* ezt mondja: „Az igazság és

szépség iránti nyitottságtól, erkölcsi jó iránti érzékétől, szabadságtól és lelkiismerete szavától, a végtelenség és boldogság utáni vágyától indítva az ember fölteszi magának a kérdést Isten létéről." (33. p.)

A hit mint Istenhez vezető út

60. A harmadik: a hit. Főként a mai világban nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy az egyik út, amely elvezet Isten megismerésére és a Vele való találkozásra, a hívő élet. Aki hisz, egyesült Istennel, nyitott az ő kegyelmére, a szeretet erejére. Ezzel élete nem önmagáról tanúskodik, hanem a Feltámadottról, és a hite nem fél megmutatkozni a mindennapi életben, nyitott a dialógusra, amely mélységes barátságot fejez ki minden ember felé, és meg tudja gyújtani a remény lángját a megváltás, a boldogság, a jövő várása számára.

A hit ugyanis találkozás Istennel, aki beszél és tevékenykedik a történelemben, aki megváltoztatja mindennapi életünket azzal, hogy átalakítja felfogásunkat, értékítéleteinket, döntéseinket és konkrét tetteinket. Nem illúzió, nem a valóság előli menekülés, kényelmes visszahuzódás, érzelgősség, hanem elmerülés a teljes életben, és az evangélium, annak a Jó Hírnek a hirdetése, amely képes megszabadítani a teljes embert.

Egy keresztény ember, egy keresztény közösség, akik tevékenyek és hűségesek Isten tervéhez, aki előbb szeretett minket, kiváltságos utat jelentenek mindazok számára, akik közömbösek vagy kételkedők Isten léte és tevékenysége kérdésében.

Ez azonban mindenkitől azt kívánja, hogy egyre áttetszőbb legyen a saját hívő tanúságtétele azáltal, hogy megtisztítva életét hasonlónak váljék Krisztushoz. Ma sokaknak beszűkült fogalma van a keresztény hitről, mert hiedelmek és értékek merő rendszerének tartják, és nem annak az igazságnak, hogy Isten kinyilatkoztatta magát a történelemben, és kommunikálni akar az emberrel a szeretet kapcsolatában.

Valójában minden tanítás vagy érték alapja Isten és az ember Jézus Krisztusban megvalósult találkozásának az eseménye. A kereszténység még mielőtt morál vagy etika lenne, a szeretet eseménye és Jézus Krisztus személyének elfogadása. Ezért a keresztény embernek és a keresztény közösségeknek Krisztusra kell tekinteniük, és mások tekintetét is Rá kell irányítaniuk, mert ő az igazi Út, aki elvezet Istenhez.